

Digitalisaatio terveyden ja hyvinvoinnin tukena

Sosiaali- ja terveysministeriön digitalisaatiolinjaukset 2025

Sisällysluettelo

Lukijalle	3
Digitalisaatio muuttaa maailmaa	4
Hallinnonalan yhteiset digitalisaatiolinjaukset	8
Hallinnonalan yhteiset digitalisaatiolinjaukset kuvana	10
Terveellisen elinympäristön linjaukset	11
Terveellisen elinympäristön linjaukset kuvana	12
Terveellisen työn linjaukset	13
Terveellisen työn linjaukset kuvana	14
Terveiden ja hyvinvoinnin linjaukset	15
Terveiden ja hyvinvoinnin linjaukset kuvana	17
Sosiaali- ja terveystieteiden linjaukset	18
Sosiaali- ja terveystieteiden linjaukset kuvana	20
Seurannan ja tutkimuksen linjaukset	21
Seurannan ja tutkimuksen linjaukset kuvana	22
Digitalisaation edellytykset	23
Johtopäätökset ja linjausten toimeenpano	29
Liite: Kehittämiskohteet ja mahdollisuudet	31
Tiivistelmä	35
Yhteystiedot	37

Lukijalle

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallinnonalan digitalisaatiolinjaukset 2025 on laadittu keväällä 2016 yhdessä hallinnonalan virastojen ja laitosten kanssa.

Dokumentti sisältää STM:n hallinnonalan näkökulmasta keskeiset linjaukset ja edellytykset, jotka tulee huomioida hallinnonalan palveluja ja toimintoja digitalisoidessa.

Dokumentin lähtökohtana on hallitusohjelman ”Digitalisoidaan julkiset palvelut” ja ”Digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristön luominen” -kärkihankkeiden mukaiset tavoitteet. Digitalisaatiolinjausten pohjana ovat valtiovarainministeriön helmikuussa 2016 julkaisemat julkisen hallinnon digitalisoinnin periaatteet.

Digitalisaatiolinjaukset on tarkoitettu tukemaan yhdessä STM:n aiemmin julkaiseman Sote-tieto hyötykäyttöön -strategian 2020 kanssa STM:n strategiaa ja sen päivitystyötä. Tässä julkaisussa käsitellään STM:n hallinnonalan viitekehyksen näkökulmasta

- digitalisaation kehittämiskohteita ja mahdollisuuksia

- keskeisiä digitalisaation linjauksia hallinnonalan osa-alueittain
- digitalisaation edellytyksiä.

Dokumentissa ei käsitellä tarkemmin digitalisaatiolinjausten toimeenpanoa, joka suunnitellaan tarkemmin STM:n strategian päivittämisen yhteydessä.

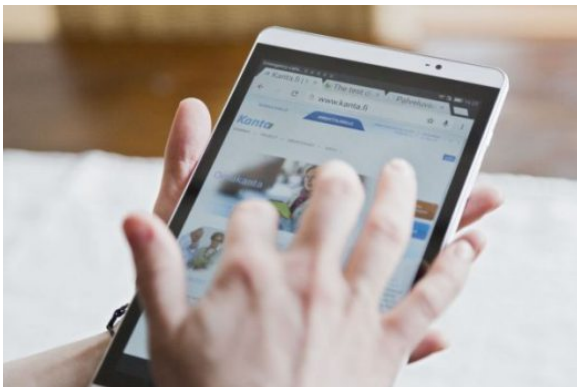
Digitalisaatio muuttaa maailmaa

”Suomi on jo nyt yksi maailman kärkimaista julkisissa sähköisissä palveluissa. Meillä suomalaisilla on myös tutkitusti EU-maiden paras digiosaaminen. Menestymisen edellytykset digitalisaatiossa ovat siis mitä mainioimmat. Tärkeintä on kuitenkin huolehtia siitä, että asiakas on palvelukehityksen keskiössä. Silloin muotoilemme yhteiskuntaamme aidosti meitä itseämme varten.” – Valtiovarainministeriö

Digitalisaatio muuttaa maailmaa nopeissa sykleissä luomalla täysin uudenlaisia vaihtoehtoja vanhoille ja tutuille toiminnoille. Uudet toimijat, kuten yksityisten yritysten tarjoamat etälääkäripalvelut tai jakamistalouteen perustuvat palvelut ovat muuttaneet perinteisiä toimialoja.

Julkisen hallinnon muutoksesta havainnollinen esimerkki on Ison-Britannian valtionhallinnon digitaalisten palveluiden Gov.uk:n käyttäjälähtöinen uudelleen suunnittelu.

Suomi on kansainvälisesti kärkimaita terveyden ja hyvinvoinnin sähköisessä tiedonhallinnassa, josta osoituksena ovat sosiaali- ja terveydenhuollon Kanta-palvelut (Kansallinen Terveysarkisto) ja työsuojeluvalvonnan digitalisaatio.

Myös sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla ollaan suuren muutoksen kynnyksellä, esimerkiksi tekoäly ja robotiikka mahdollistavat täysin uudenlaisia digitalisoituneita julkisia palveluita kansalaisten hyväksi vuonna 2025.

Suomi on suurien haasteiden edessä, joihin digitalisaation hyödyntäminen toimii yhtenä ratkaisuna. Väestö ikääntyy ja tarvitsee enemmän tukea hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Maahanmuuttajat erilaisine tarpeineen muodostavat uuden asiakasryhmän sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Julkishallinnon kasvava alijäämä pakottaa vastaamaan lisääntyvään kysyntään entistä pienemmillä taloudellisilla resursseilla. Tämä vaatii entistä enemmän tuottavuutta, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Digitalisaatio muuttaa työn tekemisen tapoja ja työn sisältöä entistä nopeammassa tahdissa.

Myös asiakkaat vaativat julkisilta palveluilta entistä enemmän, ja oikeutus julkisesti rahoitetuille palveluille pitää perustella entistä paremmin.

Uusille sukupolville digitaalisuus on oletusarvo, ei vain lisä nykyisiin palveluihin. Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä aluehallinnon uudistuksessa toteutettavat rakenteiden ja toimintamekanismien uudistukset vaikuttavat merkittävästi hallinnonalan toimintaan.

Näihin haasteisiin vastaamisessa digitalisaatiolla on merkittävä rooli, mutta sen hyödyntäminen vaatii hallinnonalalta rohkeutta ja näkemyksellisyyttä – yhteistä visiota tulevista.

Mistä digitalisaatiossa on kyse?

Digitalisaatiolinjausten lähtökohtana toimii seuraava valtiovarainministeriön digitalisaation määritelmä:

”Digitalisaatio on sekä toimintatapojen uudistamista, sisäisten prosessien digitalisointia että palveluiden sähköistämistä. Kyse on isosta oivalluksesta, miten omaa toimintaa voidaan muuttaa jopa radikaalisti toisenlaiseksi tietotekniikan avulla.

Käyttäjälähtöisyys on olennainen osa digitalisaatiota. Hallintoa on kehitettävä asiakkaan näkökulmasta, oli sitten kyse ulkoisesta tai sisäisestä asiakkaasta. Käyttäjälähtöiset digitaaliset julkiset palvelut ovat myös Suomen kilpailukyvyn edellytys.”

Digitalisaatiota edistetään Suomen julkishallinnossa laajasti ja yhä systemaattisemmin. STM:n hallinnonalan digitalisaatiolinjaukset määrittävät, miten digitalisaatiota hyödynnetään hallinnonalalla.

Linjausten lisäksi kuvataan edellytykset digitalisaation täysimääräiselle hyödyntämiselle.

Linjausten lähtökohtana ovat hallitusohjelman ”Digitalisoidaan julkiset palvelut” ja ”Digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristön luominen” -kärkihankkeiden mukaiset tavoitteet. STM:n hallinnonalan digitalisaatiolinjaukset huomioidaan vuosina 2016-2017 pöytäkirjassa sosiaali- ja terveysministeriön strategiassa.

STM:n digitalisaatiolinjaukset on tehty hallinnonalan näkökulmasta, mutta niissä käsitellään myös koko toimialaa. Hallinnonala sisältää sosiaali- ja terveysministeriön sekä ministeriön alaiset virastot ja laitokset, kuten Fimea, Säteilyturvakeskus, Työterveyslaitos, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Valvira.

Digitalisaation hallinnonrajat ylittävän asiakaslähtöisen luonteen vuoksi nämä STM:n digitalisaatiolinjaukset sisältävät myös hallinnonalan ulkopuoliseen toimintaan ulottuvia linjauksia. Hallinnonalan asiakkaita ovat kansalaiset, viranomaiset, yritykset ja organisaatiot.

Digitalisaatiolinjaukset STM:n hallinnonalan osa-alueilla

Digitalisaatiolinjaukset on muodostettu seuraaville STM:n hallinnonalan toiminnan osa-alueille:

Terveyden elinympäristön turvaaminen

Osa-alue sisältää ihmisille terveellisen elinympäristön turvaamisen tunnistamalla, ehkäisemällä ja poistamalla elinympäristössä esiintyviä terveyshaittoja.

Terveyden työn turvaaminen

Osa-alue sisältää työsuojelun ja -terveyden toimet, joiden tavoitteena on ehkäistä, vähentää ja poistaa työssä sekä työoloista aiheutuvia vaaroja ja riskejä sekä varmistaa työntekijöiden terveys ja hyvinvointi.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Osa-alue käsittää laaja-alaisen ennaltaehkäisevän toiminnan ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin tueksi ja sairauksien ehkäisemiseksi.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

Osa-alue sisältää sosiaali- ja terveystoimen digitalisaatioon liittyvät näkökulmat erityisesti kansallisten ratkaisujen osalta.

Seuranta ja tutkimus

Osa-alue on kaikkia osa-alueita läpileikkaava näkökulma. Siinä tarkastellaan digitalisaation mahdollisuuksia tiedon keruun, hyödynnet-

tävyiden, luotettavuuden, vaikuttavuuden ja haluttavuuden näkökulmista.

Digitalisaation edellytykset

Digitalisaatiolinjauksien toteuttamisen edellytyksiä on tarkasteltu kolmesta eri näkökulmasta:

Johtaminen ja ohjaus käsittää strategisen ja operatiivisen johtamisen, strategian jalkauttamisen käytännön työhön sekä sovittujen tavoitteiden saavuttamisen seuraamisen ja ohjaamisen.

Toimintakulttuurilla, rakenteilla ja osaamisella tarkoitetaan hallinnonalan työyhteisön toimintaa, hallinnonalan organisaatioiden rakenteellisia muotoja ja niiden toimivuutta sekä henkilöstön osaamista ja sen kehitystä.

Yhdenvertaisella palvelulla tarkoitetaan eri asiakasryhmien erityispiirteiden huomioimista, jotta palvelut ovat kaikkien saatavilla.

Sosiaali- ja terveystalouden osa-alueen digitalisaatiota koskevat linjaukset on laadittu STM:n Sote-tieto hyötykäyttöön -strategiasa 2020. Tähän dokumenttiin on tiivistetty strategian keskeiset linjaukset ja ne löytyvät kokonaisuudessaan Sote-tieto hyötykäyttöön -strategiasta.

Eriarvoisuuden kaventaminen sisällytetään oletuksena kaikkiin osa-alueisiin ja käsitellään osana edellytyksiä.

Toimeentulon turvaamisen etuus- ja vakuutusjärjestely on rajattu linjausten ulkopuolelle, koska järjestelmän toimeenpanijoina ovat Kansaneläkelaitos, eläkevakuutusyhtiöt ja muut tahot.

Digitalisaation hyödyntäminen tällä osa-alueella on siten pääosin muiden kuin STM:n ja sen hallinnonalan virastojen ja laitosten toi-

minnasta riippuvaa.

Digitalisaation hyödyntämisen periaatteet

Digitalisaatiolinjausten lähtökohtana toimivat valtiovarainministeriön julkaisemat julkisen hallinnon digitalisoinnin periaatteet. Niissä kuvataan yhdeksän periaatetta, jotka toimivat digitalisoinnin yhteisinä pelisääntöinä kaikkialla julkishallinnossa.

Niitä tulee myös hyödyntää tarkistuslistana digitalisaatiota hyödyntäviä kehittämishankkeita priorisoitaessa ja toteutettaessa.

Hallinnonalan linjaustyöryhmän näkemyksen mukaan STM:n hallinnonalalla kolme oleellista periaatetta on korostettuna ensimmäisinä seuraavassa listassa.

Julkisen hallinnon digitalisoinnin periaatteet

- Kehitämme palvelut asiakaslähtöisesti.
- Rakennamme helppokäyttöisiä ja turvallisia palveluita.
- Avaamme tiedon ja rajapinnat yrityksille ja kansalaisille.
- Poistamme turhan asioinnin.
- Tuotamme asiakkaalle hyötyä nopeasti.
- Palvelemme myös häiriötilanteissa.
- Pyydämme uutta tietoa vain kerran.
- Hyödynnämme jo olemassa olevia julkisia ja yksityisiä sähköisiä palveluita.
- Nimeämme palvelulle ja sen toteutukselle omistajan.

Digitalisaation linjaukset koskevat koko STM:n hallinnonala. Hallinnonalan kaik-

ki virastot ja laitokset ovat yhdessä olleet muodostamassa yhteisiä tavoitteita keväällä 2016.

Digitalisaation kehityshankkeiden nykytila hallinnonalalla

STM:n hallinnonalalla palvelujen ja toiminnan digitalisointia toteutetaan jo nykyisin kaikissa hallinnonalan virastoissa ja laitoksissa sekä muissa toimialan organisaatioissa.

Sote-uudistuksessa toteutettavat rakenteiden ja toimintamekanismien uudistukset vaikuttavat merkittävästi hallinnonalan toimintaan. Digitalisaation kannalta korostuvat erityisesti kansallisen ohjauksen ja seurannan merkityksen kasvu.

Lisäksi STM:ssä ja hallinnonalan laitoksissa on käynnissä useita sähköistämisen ja digitalisoinnin kehittämishankkeita ja -suunnitelmia. Esimerkiksi yksittäisiä lupa- ja asiointipalveluja sähköistetään paperimuodosta digitaaliseksi, rekisteri- ja valvontapalveluja sekä

rekistereihin liittyvää tiedonkeruuta digitalisoidaan.

Hallinnonalalla toteutetaan myös laajempia kehittämishankkeita toiminnan ja palvelujen digitalisoimiseksi useamman laitoksen yhteistyöhankkeina. Ministeriön virkamiesten työn digitalisoimiseen ja yhtenäistämiseen vaikuttaa lisäksi Valtioneuvostossa käynnissä olevat useat tietojärjestelmähankkeet.

Hallinnonalan digitalisaatioon liittyvä kehittäminen on vielä suhteellisen pirstaloitunutta ja eri organisaatioiden omista näkökulmista tapahtuvaa.

Digitalisaatio on edistynyt pienin askelin ja ei ole vielä vaikuttanut riittävästi keskeisimpiin alan palveluihin ja prosesseihin. Digitalisaation hyötyjä ei vielä ole kattavasti saavutettu.

Toimintojen onnistunut asiakaslähtöinen digitalisointi edellyttää, että koko hallinnonalan digitalisaatiota toteutetaan yhdessä ja koordinoidaan kokonaisuutena.

Hallinnonalan yhteiset digitalisaatiolinjaukset

STM:n hallinnonalan yhteinen digitalisaation visio vuoteen 2025 on

Asiakas on tärkein – Parempaa tietoa – parempia valintoja, toimintaa ja palveluita

Digitalisaation linjaukset määrittävät tavoitteet, miten digitalisaatiota hyödynnetään STM:n hallinnonalalla.

Ne kuvaavat, kuinka hallinnonalalla vastataan digitalisaation haasteisiin, mahdollisuuksiin ja kehittämiskohteisiin. Linjaukset liittyvät sekä toimintojen ja palvelujen digitalisointiin että digitalisaatiota keskeisesti tukevien toimintaprosessien ja edellytysten kehittämiseen, jotta digitalisaation hyödyntäminen on mahdollista.

Linjaukset ovat organisaatorajat ylittäviä ja useimpien toteuttaminen vaatii toimenpiteitä kaikilta hallinnonalan organisaatioilta.

Digitalisaatiolinjausten toteuttaminen lisää tuottavuutta ja palveluiden laatua sekä parantaa kansalaisten yhdenvertaisuutta, terveyttä ja hyvinvointia. Myös yritysten menestyksen mahdollisuudet paranevat. Digitaalisten ratkaisujen tulee myös osaltaan tukea osallisuutta, sosiaalista hyvinvointia ja vähentää eriarvoisuutta.

Hallinnonalan yhteiset linjaukset

Yhteiset linjaukset ovat kaikkia osa-alueita koskettavia, organisaatio- ja palvelurajat läpileikkaavia tavoitteita ja luovat pohjan osa-aluekohtaisille linjauksille. Tarjoamme palvelut asiakaslähtöisesti yhden luukun periaatteella

Palvelut tarjotaan asiakkaan kannalta mielekkäinä kokonaisuuksina tarveperusteisesti ajasta ja paikasta riippumatta.

Hallinnonalan palvelut suunnitellaan ja toteutetaan aina asiakkaan näkökulmasta asiakasanalytiikkaa hyödyntäen. Hallinnonalan eri organisaatioiden tarjoamat palvelut kootaan asiakkaalle yhteen näkymään. Tätä tehdään yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa.

Tarjoamme palvelut yhdenvertaisesti

Digitaaliset ratkaisut tehdään esteettömiksi ja helppokäyttöisiksi sekä mahdollistetaan erityisryhmien palveleminen. Varmistetaan, että kansalaiset eivät syrjäydy ja putoa digimaailmasta. Digitaaliset palvelut ovat saatavilla, vaikka kansalaisella ei olisi omia digitaalisia välineitä tai verkkoyhteyksiä/-kettää.

Kansalainen saa tukea digitaalisten palvelujen käyttämiseen ja tarvittaessa palveluja muuten kuin digitaalisesti. Perinteisten palvelukanavien rinnalla tarjotaan myös digitaalisia henkilökohtaisia palveluneuvoja.

Pyydämme tiedon vain kerran

Kansalaisilta, yrityksiltä ja hallinnonalan omia työntekijöitä ei pyydetä samaa tietoa useita kertoja. Kerran tuotettu tieto on hyödynnettävissä eri palveluissa, tarvittaessa asiakkaan luvalla.

Anonymisoitu tieto tarjotaan avoimena datana. Tietoja hyödynnetään kaikissa kansalaisille tarjottavissa palveluissa valtuutusten puitteissa.

Tarjoamme hallinnonalan ammattilaisille käyttöön kyvykkäät sähköiset järjes-

telmät

Hallinnonalan ammattilaisten järjestelmät ovat käyttäjälähtöisiä ja työntekoa tukevia. Varmistetaan myös riittävä osaaminen ja tuki järjestelmien käyttämiseen. Järjestelmiä voidaan käyttää eri päätelaitteilla responsiivisten käyttöliittymien kautta. Työkalujen lähtökohtana on yhtenäisyys, mutta niissä huomioidaan myös yksilölliset tarpeet.

Huomioimme myös yritysten tarpeet

Kaikessa kehitystyössä huomioidaan liiketoiminnan edellytysten ja kasvun näkökulmat, joilla osaltaan tuetaan Suomen ja kansalaisten hyvinvointia. Hallinnonalan tietosisällöt tarjotaan myös kaupallisten toimijoiden käyttöön yksityisyydensuoja huomioiden.

Yritykset otetaan aktiivisesti mukaan verkostomaiseen työskentelyyn, jonka perustana on terveys- ja hyvinvointitiedon alusta sekä toimiva ekosysteemi. Terveysteknologiayrityksille tarjotaan kehittymisen edellytykset Suomessa ja sitä kautta edellytykset myös kansainväliseen menestykseen.

Uudistamme lupa- ja valvontatoiminnan

Sähköinen asiointi ja asianhallinta ovat osa kaikkea lupa- ja valvontatoimintaa. Valvonnan kohteet ja heidän asiakkaansa osallistuvat itse entistä aktiivisemmin valvontaan sähköisten palvelujen avulla.

Valvonnan painopistettä siirretään kohti ennakointia ja riskiperusteista valvontaa, joka pohjautuu useista tietolähteistä, myös asiakkaan oma-valvonnasta ja sensoreista, kerättyyn hallinnonalan yhteiseen tietopohjaan. Tämä edellyttää kehittyneitä analytiikkapalveluita ja niihin liittyvää osaamista.

Ohjaamme luotettavalla suunnittelu- ja

seurantatiedolla

Ohjauksen tueksi tuotetaan luotettavaa suunnittelu- ja seurantatietoa. Hallinnonalan toiminnan ja talouden suunnitteluun ja ohjaukseen on käytettävissä ajantasaiset tarvittavat tiedot. Lainsäädännön, rahoitusratkaisujen ja informaatio-ohjauksen lähtökohtana on kattava ja ajantasainen tilannekuva kansalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä palvelujärjestelmän toiminnasta.

Uudistamme lainsäädäntöä ja termistöä mahdollistamaan digitalisaatiota

Digitalisaation onnistumisen edellytys on, että lainsäädäntö tukee ja mahdollistaa digitaalisten ratkaisujen hyödyntämistä. Lainsäädännössä huomioidaan digitaaliset ratkaisut ja toimintatavat osana normaalia toimintaa.

Yhtenäistämme myös hallinnonalan termistöä ja luomme yhdessä muun julkishallinnon kanssa yhtenäiset käsitteet. Yhtenäisiä käsitteitä käytetään kaikessa lainsäädännössä.

Huomioimme tietoturvallisuuden ja yksilön suojan

Digitaaliset palvelut tuotetaan tietoturvallisesti ja niissä huomioidaan tarvittava yksityisyyden suoja. Tietoja jaettaessa huomioidaan, että luottamukselliset tiedot välittyvät vain asianomaisille.

Koordinaatiovastuu:

STM koordinoi digitalisaatiolinjausten kokonaisuutta yhteistyössä hallinnonalan laitosten ja virastojen kanssa. Jokaisen organisaation toimintaa ja palveluja kehitettäessä on huomioitava hallinnonalan yhteiset digitalisaatiolinjat. Yhteisten linjausten osalta palveluja tulee mahdollisuuksien mukaan kehittää hallinnonalalla kokonaisuutena.

Asiakas on tärkein

Parempaa tietoa – parempia valintoja, toimintaa ja palveluja

Asiakaslähtöiset, yhdenvertaiset palvelut yhdeltä luukulta

Kyvykkäät järjestelmät työssä

Avoin tieto myös yrityksille

Luvat ja valvonta verkossa

Tieto kysytään vain kerran

Tietoturva ja yksilön suoja

Luotettava tieto ohjaukseen ja seurantaan

Lainsäädäntö tukee digitalisaatiota

Terveellisen elinympäristön linjaukset

Osa-alue sisältää ihmisille terveellisen elinympäristön turvaamisen tunnistamalla, ehkäisemällä ja poistamalla elinympäristössä esiintyviä terveyshaittoja.

Terveydensuojelulain ja tupakkalain lisäksi osa-alueeseen liittyy rakentamisen ohjauksen, elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon toimintoja.

Digitalisaation mahdollisuuksia tarkastellaan muun muassa kansallisen ohjauksen, valvonnan, tutkimuksen ja kehittämisen ja tiedon tarjoamisen ja neuvonnan näkökulmista.

Tarjoamme elinympäristöön liittyvän tiedon helposti

Paikkatietoon sidottu elinympäristön laatu- ja terveellisyystieto tarjotaan sähköisesti kaikille helposti yhdestä paikasta ymmärrettä-

vässä ja yhtenäisessä muodossa.

Tavoitteena on toimivat itsepalvelut kansalaisille, toiminnanharjoittajille ja viranomaisille. Palvelut sisältävät katselu- ja raportointipalvelut sekä rajapinnat tietoaisteistojen hyödyntämiseen.

Toteutamme terveystalvontaa asiakaslähtöisesti – muutamme valvojasta valmentajaksi

Terveystalvonnessa painotetaan riskiperusteista kohdennettua talvontaa. Talvonta toteutetaan talvonnan kohteen merkittävyys, historiatieto ja asiakasprofiili huomioden. Talvontaa täydennetään valmentavilla palveluilla, joissa painotetaan ennaltaehkäisyä ja omatalvontaa.

Tarjoamme yhden luukun palvelut ilmoitus- ja lupamenettelyissä kaikille

Luodaan yhtenäiset digitaaliset ennakkotalvontamenettelyt ja -kanavat, jotka helpottavat ja nopeuttavat kansalaisten, viranomaisten, yritysten ja toiminnanharjoittajien toimintaa.

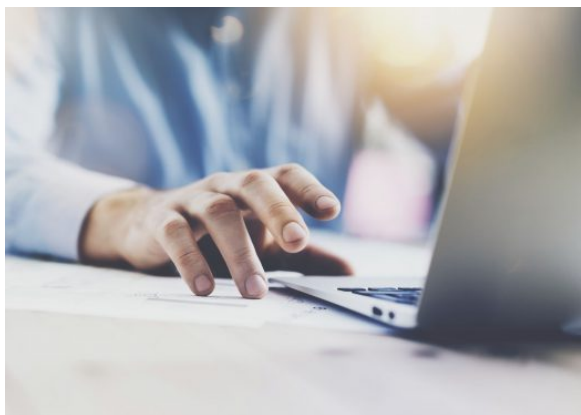
Koordinaatiovastuu:

STM:n Ympäristöterveysryhmä sekä Valvira ja Säteilyturvakeskus.

Terveellinen elinympäristö

Terveellisen työn linjaukset

Digitaalisten toimintatapojen ja mahdollisuuksien myötä työ muuttuu nopeasti ja voimakkaasti. Työtä tehdään yhä enemmän ajasta ja paikasta riippumatta sekä esimerkiksi eri työnantajien palveluksessa.

Osa-alue sisältää työsuojelun ja -terveyden toimet, joiden tavoitteena on ehkäistä, vähentää ja poistaa työssä sekä työoloista aiheutuvia vaaroja ja riskejä että varmistaa työntekijöiden terveys ja hyvinvointi.

Digitalisaation mahdollisuuksia tarkastellaan muun muassa kansallisen ohjauksen, valvonnan, tutkimuksen ja kehittämisen sekä tiedon tarjoamisen ja neuvonnan näkökulmista.

Vahvistamme työkykyä digityössä

Digitaalisesti tehtävälle työlle, digityölle luodaan edellytykset ja yhtenäiset pelisäännöt osana perinteisiä työn tekemisen tapoja.

Lainsäädäntöä uudistetaan mahdollistamaan digityö yhdenvertaisena työn muotona.

Työhyvinvoinnin näkökulmaa laajennetaan huomioimaan digityön luonne ja tunnistetaan digityön riskit.

Työhyvinvoinnissa kiinnitetään huomiota ongelmien ja sairauksien ennaltaehkäisyyn (esi-

merkiksi työn tekeminen muulla kuin työpaikalla, mobiililaitteiden käyttö).

Työkyvyn ylläpitämistä ja edistämistä laajennetaan huomioimalla myös digityön vaatimat edellytykset ja haasteet (esimerkiksi palvelut voivat olla käytettävissä 24/7, mutta työntekijä ei ole töissä 24/7).

Estämme digisyrjäytymisen työelämässä

Varmistetaan, että työelämässä oleva ja työelämän ulkopuolelle hetkellisesti joutuva ei syrjäydy, putoa digimaailmasta.

Tarjoamme työterveyden avoimen big datan yhdestä paikasta

Työterveys- ja työhyvinvointitiedon yhdenmukaista tuottamista tuetaan, jotta tieto on vertailukelpoista ja käytettävissä. Kerättävän tiedon metatiedot, rajapinnat ja kokonaisarkkitehtuuri määritellään, suunnitellaan ja toteutetaan. Tietoa tuotetaan näiden periaatteiden mukaisesti ja tarjotaan yhden luukun periaatteella.

Mahdollistamme työterveyspalvelut kaikille

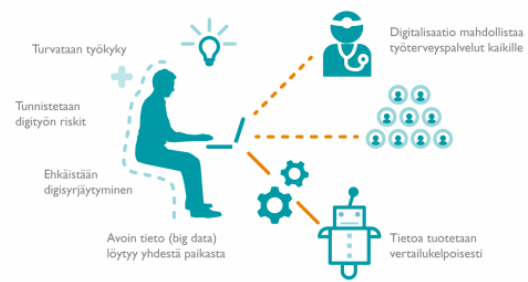
Kehitämme digitaalisten ratkaisujen (esimerkiksi sähköiset materiaalit, testit) avulla työterveyshuollon palveluja niin, että kaikilla työssäkäyvillä (esimerkiksi myös yksityisyritykset, freelancerit, useamman työnantajan palveluksessa olevat) on mahdollista saada työterveyshuollon palveluja.

Työterveyshuolto hyödyntää digitaalisia välineitä työturvallisuuden jatkuvaan parantamiseen työpaikoilla.

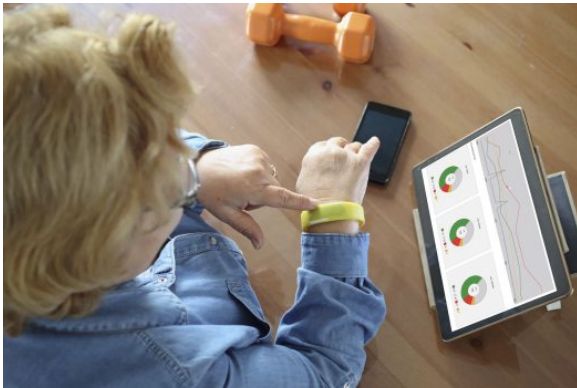
Koordinaatiovastuu:

STM:n Työsuojeluosasto ja Työterveyslaitos.

Terve työ

Terveyden ja hyvinvoinnin linjaukset

Osa-alue käsittää laaja-alaisen toiminnan ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin tueksi ja sairauksien ehkäisemiseksi. Pääpaino on ennaltaehkäisyssä. Toiminnan tavoitteena on vaikuttaa elintapoihin, elinympäristöön ja liikuntaan sekä ehkäistä tapaturmia, torjua tartuntatauteja ja kaventaa terveyseroja.

Digitalisaation mahdollisuuksia tarkastellaan kansallisen ohjauksen, toiminnan kehittämisen, alueellisen yhteistyön, väestön seurannan, tutkimuksen sekä tiedon tarjoamisen näkökulmista.

Kansalaisten osalta tarkastellaan ennaltaehkäisyä, oman terveyden seurannan, itsearviointin ja neuvonnan palveluita.

Tuemme kansalaisen voimaantumista digitaalisesti

Kansalaisen vastuunottoa omasta terveydestä ja hyvinvoinnista tuetaan digitaalisin palveluin. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tueksi tarjotaan sähköisesti opastusta, neuvontaa, ohjeistusta ja itsearviointityökaluja, joilla kansalainen voi omatoimisesti edistää omaa terveyttään ja hyvinvointiaan.

Terveyden edistämisen palveluista kansalainen pääsee tarvittaessa siirtymään sosiaali- ja

terveyspalveluihin. Palvelut suunnitellaan eri ryhmien tarpeet huomioiden.

Edistämme terveyttä ja hyvinvointia virtuaaliyhteisöissä

Perinteisen yhteisöllisen toiminnan tukena tarjotaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen yhteisöllisiä sähköisiä palveluja. Virtuaaliyhteisöissä hyödynnetään apuna myös omia terveys- ja hyvinvointitietoja sekä pelillistämistä (esimerkiksi oman edistymisen havainnollistaminen tai virtuaaliyhteisön jäsenten keskinäinen leikkimielinen kilpailu).

Hyödynnämme joukkoistamista palveluiden arvioinnissa ja kehittämisessä

Kansalaisille tarjotaan kanava digitaalisten ja perinteisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä tukevien palvelujen arviointiin. Kansalaiset saavat kanavan kautta tietoa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen palveluista ja voivat arvioida palveluja. Arviointitietoja hyödynnetään palveluiden kehittämisessä.

Johdamme terveyttä ja hyvinvointia tiedolla

Terveyden ja hyvinvoinnin johtaminen perustuu elinympäristöstä ja asiakkaista koostettuun nykytila- ja ennakointitietoon (esimerkiksi reaaliaikainen asiakastieto, sensoritieto ja riskiperusteisuus). Tilastointi ja tutkimus tuottavat oikea-aikaista ja hyödynnettävissä olevaa dataa kaikille sidosryhmille.

Hyödynnämme omatietovarantoa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tukena

Kanta-palveluiden omatietovarannon (Oma-kanta-palvelu) hyödyntämistä tuetaan kansa-

laisen omatoimisessa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Kansalainen voi tallentaa omia terveys- ja hyvinvointitietoja (esimerkiksi liikunta, ravitsemus, itsearviot) eri sovelluksista Omakanta-palveluun ja luovuttaa tietonsa muiden palveluiden käyttöön.

Omakanta-palvelun yhteiset tietoaineistot

mahdollistavat uusien terveyden ja hyvinvoinnin palveluiden kehittämisen.

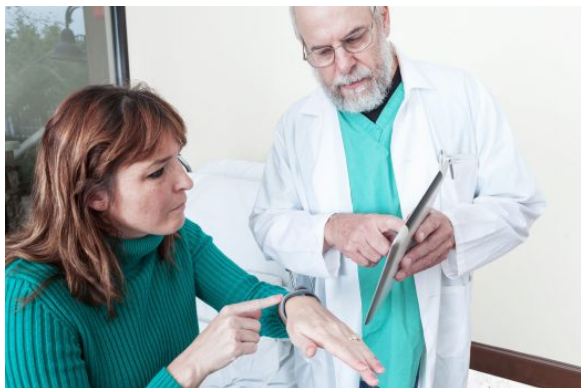
Koordinaatiovastuu:

STM:n Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Terveys ja hyvinvointi

Sosiaali- ja terveystietojärjestelmien linjaukset

Sosiaali- ja terveystietojärjestelmien turvaaminen on yksi STM:n hallinnonalan keskeisistä osa-alueista. Osa-alueen digitalisaatiota koskevat linjaukset on laadittu STM:n julkaisemassa Sote-tieto hyötykäyttöön -strategiassa 2020. Tähän lukuun on tiivistetty strategian keskeiset linjaukset ja ne löytyvät kokonaisuudessaan Sote-tieto hyötykäyttöön -strategiasta.

Kansalainen – pystyn itse

Tavoitteena on, että kansalainen asioi sähköisesti ja tuottaa tietoja omaan ja ammattilaisen käyttöön. Luotettava hyvinvointitieto ja sen hyödyntämistä tukevat palvelut ovat sähköisesti saatavilla. Myös palveluiden laatu- ja saatavuustieto on valtakunnanlaajuisesti saatavilla vertailukelpoisesti.

Ammattilainen – kyvykkäille käyttäjille fiksut järjestelmät

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla on käytössään työtä ja sen toimintaprosesseja tukevia tietojärjestelmiä sekä sähköisiä sovelluksia. Sovellukset ja tietojärjestelmät ovat käytettäviä, ja myös ammattilaisten tiedonhallinnan osaamista vahvistetaan.

Palvelujärjestelmä – rajalliset resurssit oikeaan käyttöön

Asiakas- ja potilastiedot ovat ammattilaisten ja asiakkaiden käytössä riippumatta organisaattorakenteiden, palveluiden ja tietojärjestelmien muutoksista. Sähköiset tiedonhallinnan ratkaisut lisäävät vaikuttavuutta ja tehokkuutta.

Lisäksi palvelujen saatavuus ja esteettömyys paranevat sähköisten ratkaisujen avulla. Sähköisillä ratkaisulla turvataan palvelujen tasarvoisuus harvaan asutuilla alueilla ja erityisryhmille.

Tiedon jalostaminen ja tiedolla johtaminen – tiedä ensin, johda sitten

Tietoaineistot tukevat reaaliaikaista palvelutuotannon johtamista ja yhteiskunnallista päätöksentekoa. Verovaroin kerätty ja tuotettu tieto asetetaan maksutta ja ajantasaisena käyttöön henkilötietojen suojaa vaarantamatta ja avoimesti, ellei tiedon salaamiselle ole perustetta. Lisäksi tietoaineistot tukevat tutkimus-, innovaatio- ja elinkeinotoimintaa.

Tiedonhallinnan ohjaus ja yhteistyö – sooloilusta samaan säveleen

Tiedonhallinnan yhteistyö- ja ohjausrakenteet ovat selkeät ja tukevat sote-uudistusta.

Toimiva infostrukturi – pohja kuntoon

Sote-tietojen arkkitehtuuri on yhteentoimiva ja modulaarinen. Rakenteiset tiedot ovat valtakunnallisesti yhteneväisiä ja valtakunnalliset tietoarkkitehtuurimäärittelyt ovat koko toimialan käytössä. Avoimet rajapinnat ja kansainväliset standardit mahdollistavat yhteentoimivuuden.

Tietoturva eli tietojen saatavuus, eheys ja suojaus turvataan kansallisissa ja alueellis-

sa tietojärjestelmäratkaisuissa. Huolehditaan riittävästä tietoliikenneyhteyksistä. Uusia ratkaisuja kehitetään käyttäjien ja toimittajien tiiviillä ja laaja-alaisella yhteistyöllä. Myös

hankintamenettelyissä tehdään yhteistyötä.

Koordinaatiovastuu:

STM:n Sote-tieto hyötykäyttöön -strategian toimeenpanon mukaisesti.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Seurannan ja tutkimuksen linjaukset

Seuranta ja tutkimus tukevat kaikkia muita linjausten osa-alueita. Digitalisaation mahdollisuuksia tarkastellaan eri toimijoiden tiedon keruun ja hyödyntämisen sekä tiedon luotettavuuden ja vaikuttavuuden näkökulmista. Myös digitalisaation etenemistä ja vaikutuksia on tärkeää seurata.

Tulevaisuudessa tieto syntyy automaattisesti osana organisaatioiden ja asiakkaiden toimintaa. Seurannan ja tutkimuksen painopiste siirtyy tiedon keräämisestä tiedon analysointiin.

Tuotamme tiedon vain kerran ja tarjoamme sen hyödynnettäväksi

Toiminnassa syntyvä ja kertaalleen kirjattava tieto kerätään yhteen ja saatetaan palvelemaan erilaisia tiedon tarvitsijoita. Kertalleen tuotettu tieto palvelee myös EU:n raportointia.

Ratkaistaan maakunnallisten ja valtakunnallisten tietopalveluiden välinen suhde. Tuotettu seurantatieto terveydestä ja hyvinvoinnista sekä palvelujärjestelmästä on yhteiskäytössä kaikkiin käyttötarkoituksiin.

Automatisoimme tiedonkeruuta ja hyödynnämme kansalaisten omaa tietoa

Seurannan ja tutkimuksen lähtötietojen nykyiset puutteet poistetaan esimerkiksi rakentamalla tietosisältöjä ja automatisoimalla tiedonkeruuta. Esimerkkejä kehitettävistä osa-alueista ovat sosiaalihuollon avopalvelut, palveluohjaukseen tulevien henkilöiden tieto, työterveyshuolto, yksityiset palveluntuottajat sekä ensi- ja omaishoito.

Tiedonkeruussa hyödynnetään kansalaisten itse tuottamia tietoja (MyData).

Varmistamme tiedon luotettavuuden ja vertailukelpoisuuden

Huolehditaan eri toimijoiden tietojen laadukkuudesta, kuten luotettavuudesta ja vertailukelpoisuudesta, luomalla selkeät valtakunnalliset kriteerit ja ohjeet tiedon keräämiseen. Hyödynnetään automatisaatiota sekä varmistetaan tiedon laadukkuus myös tietoja yhdistettäessä.

Hyödynnämme aineistoja monipuolisesti ja kohdennetusti

Aineistoja on mahdollista yhdistellä ja käyttää monipuolisesti. Aineistojen kuvaukset (metatiedot) ovat riittävät ja avoimesti saatavilla. Älykästä ja oppivaa teknologiaa hyödynnetään tutkimuksen ja tilastoinnin apuna.

Laajoista tietomassoista on mahdollista tehdä konkreettisia tulkintoja ja ennusteita kohderyhmittäin oikea-aikaisesti ja oikeaan tarpeeseen. Myös selvitysten ja tutkimusten raportit ovat saatavilla rajapinnan kautta sähköisessä muodossa.

Teemme terveys- ja hyvinvointitiedosta kiinnostavaa

Terveys- ja hyvinvointitieto koetaan mielenkiintoiseksi ja sitä halutaan tuottaa ja hyödyntää. Terveys- ja hyvinvointitiedon hyödyntämistä tuetaan laadukkaasti tiedon ja palvelujen lisäksi laadukkaalla tiedon esittämisellä ja viestinnällä. Tutkimus- ja tilastotiedot esitetään moderneilla visualisointiratkaisuilla.

Koordinaatiovastuu:

STM ja hallinnonalaiset laitokset ja virastot, erityisesti Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos.

Seuranta ja tutkimus

Digitalisaation edellytykset

Suomi on jo nyt yksi maailman kärkimaista julkisissa sähköisissä palveluissa ja suomalaisilla on myös tutkitusti EU-maiden paras digiosaaminen.

Suomella on siis mainiot edellytykset digiloikkaan. Digitalisaatio vaatii kuitenkin organisaatioilta ja henkilöstöltä jatkuvaa uudistumista jokaisella toiminnan tasolla.

Digitalisaation edellytykset ovat toiminnallisia, osa-alueita läpileikkaavia muutostarpeita, joiden toteuttaminen tukee edellisen luvun linjausten toteuttamista.

Digitalisaatiolinjausten menestyksellä toteuttaminen vaatii tuekseen useita muutoksia nykyisessä johtamisessa, toiminnassa ja osaamisessa sekä yhdenvertaisten palvelujen tuottamisessa.

Johtaminen ja ohjaus

Johtaminen ja ohjaus käsittää strategisen ja operatiivisen johtamisen, strategian jalkautamisen käytännön työhön sekä sovittujen tavoitteiden saavuttamisen seuraamisen ja ohjaamisen.

Digitalisaation hyödyntäminen edellyttää johtamiselta uudistumista monella tasolla. Digitalisaatio on huomioitava hallinnonalan ja organisaatioiden strategioissa keskeisenä muutostekijänä.

Tavoitteellinen ohjaus ja sitoutuminen

Johdolla tulee olla näkemys niistä johtamiseen ja toimintaan liittyvistä konkreettisista kehityskohteista, jotka uudistetaan digitalisaation avulla. Johdon tulee asettaa uudis-

tusten tavoitteet organisaatiolle ja työntekijöille.

Tavoitteiden tulee perustua mitattaviin tuloksiin. Johdon tulee sitoutua toiminnan uudistamiseen ja muutosten johtamiseen.

Tulosohjauksessa pitää olla velvoitteita myös nopeasti saavutettavista hyödyistä, mikä toisaalta edellyttää oikea-aikaista tilannekuvaa kehitystoimenpiteiden edistymisestä.

Tavoitteiden asettamisessa ei tule määritellä yksityiskohtaisia keinoja, jotta asiakaslähtöisessä kehityksessä parhaaksi havaitut ratkaisut voidaan toteuttaa ketterästi. Toimintojen onnistunut uudistaminen edellyttää, että koko hallinnonalan digitalisaatiota ohjataan kokonaisuutena.

Kun tavoitteena on organisaatioiden ja hallinnonalojen rajat ylittävät palvelut ja ratkaisut tulee myös rahoituksen muuttua. Yksittäisen organisaation rahoituksen sijaan rahoitusta tulee varata yhteisten palvelujen toteuttamiseen.

Ketterä ja yhteistyöhön kannustava hankeohjaus

Kehityshankkeiden ohjaus, seuranta ja raportointi pitää uudistaa tukemaan digitalisaation ketterää hyödyntämistä. Hankkeiden johtamisessa tulee hyödyntää yhteentoimivia digitaalisia suunnittelu- ja seurantavälineitä.

Huonot hankkeet pitää lopettaa nopeasti ja ottaa oppia niissä tehdyistä virheistä. Tarvitaan taho, jolla on mandaatti ja rohkeutta tehdä tarvittavat päätökset.

Hankkeiden ohjauksen tulee olla vuorovaikutteista ja tarvittaessa ylätasen tavoitteita (esi-

merkiksi tulosohejaus) pitää voida päivittää hankkeessa tehtyjen havaintojen perusteella. Kehittämishankkeita tulee ohjata koko hallinnonalan näkökulmasta ja poikkihallinnollisesti sekä toteuttaa mahdollisuuksien mukaan hallinnonrajat ylittävssä yhteistyössä.

Johtamistapojen ja osaamisen kehittäminen

Digitalisaation uudistusten toteuttaminen edellyttää johtamistapojen ja osaamisen kehittämistä. Johtamisen läpinäkyvyyttä ja ketteryyttä pitää parantaa. Päätösten hyödyt tulee pystyä konkretisoimaan ja viestimään selkeästi. Henkilöstö tulee osallistaa päätöksentekoon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Johtajien ohjauksen, mittareiden ja palkitsemisen pitää kannustaa asiakaslähtöisyyteen, muutosvalmiuteen ja kokeiluihin.

Johtajien osaaminen ja siihen liittyvät vaatimukset on päivitettävä huomioimaan digitalisaation asettamia haasteita ja mahdollisuuksia. Erityisiä painopisteitä ovat muutosjohtamisen ja valmentavan johtamisen osaaminen. Johtamisen on tuettava työnteon monimuotoisuutta, kuten autonomisten tiimien toimintaa ja ketterää kehittämistä.

Toimintakulttuuri, rakenteet ja osaaminen

Toimintakulttuurilla, rakenteilla ja osaamisella tarkoitetaan hallinnonalan työyhteisön toimintaa, hallinnonalan organisaatioiden rakenteellisia muotoja ja niiden toimivuutta sekä henkilöstön osaamista ja sen kehittymistä.

Digitalisaation näkökulmasta tärkeitä ovat myös toimivat hankintakäytännöt. Ilman toimintakulttuurin ja rakenteiden uudistumista

digitalisaation hyödyt jäävät saavuttamatta.

Kehittämisen ja kehittymisen kulttuuri

Asenteet ja toimintatavat tulee muuttaa aidosti käyttäjä- ja asiakaskeskeiseksi sekä muutosmyönteiseksi. Asiakastarpeita ja -palvelut tulee kuunnella jatkuvasti ja siihen pitää reagoida nopeasti. Toimintatapojen muutokseen ja tiedon jakamiseen tulee kannustaa myös tavoiteasetannassa.

Toimintatavan muuttamista on myös opeteltava. Pitää hyväksyä kokeilukulttuuriin kuuluva keskeneräisyys ja sallia epäonnistuminen kokeiluissa. Kokeilut tulee käsitellä johdonmukaisesti ja oppia sekä onnistumisista että virheistä.

Hallinnonalan toimintatapojen uudistaminen

Hallinnonalan toimintatavat tulee uudistaa tukemaan digitaalisia käytäntöjä. Sähköisten palvelujen on oltava luonnollinen osa palveluketjua.

Hallinnonalan toimintatapojen osalta tulee poistaa päällekkäistä työtä, automatisoida rutiinityötä, parantaa viranomaistoiminnan tuottavuutta, madaltaa organisaatorajoja, lisätä resurssien joustavaa hyödyntämistä ja asiakaslähtöistä verkostomaista työskentelyä sekä hyödyntää työntekijöiden vahvuuksia.

Työn automatisoinnin ja järjeistämisen myötä aikaa ja resursseja säästyy sekä vapautuu monimutkaisiin, asiakaskeskeisiin ja luovuutta vaativiin tehtäviin. Työnteon vanhoja raskaita ja kömpelöitä käytäntöjä tulee uudistaa, esimerkiksi työn seuranta- ja raportointikäytäntöjen tulee tukea monimuotoista työntekoa.

Yhteistyön rakenteet ja toimintatavat

Digitaalisten ratkaisujen kehittäminen ja yl-

läpito edellyttää eri tahojen yhteistyötä ja verkostomaista työskentelyä. Yhteistyön tueksi tarvitaan verkostomaisen työskentelyn ohjaus- ja toimintamalleja yli organisiaatioiden ja hallinnonalan rajojen. Palveluja kehitetään yhteistyössä asiakkaiden kanssa. Toimiva vuorovaikutus on tärkeää myös hankintamenettelyn kehittämisessä.

Yhteistyön luonnollista syntymistä ja resurssointia tulee helpottaa luomalla yhteisiä prosesseja, luopumalla tarpeettomasta hierarkiasta ja hyödyntämällä organisaatorajat ylittäviä virtuaaliitiimejä.

Lisäksi on hyödynnettävä yhteisiä resursseja, kuten projektipäälliköitä, hankintaosaajia ja tiedon analyysejä. Osaamisen organisaatorajat ylittävään tunnistamiseen ja hyödyntämiseen on luotava yhteiset systeemit.

Yhteistyö ja uudenlaiset palvelut edellyttävät myös uudenlaista, yhteistä organisoitumista.

Osaamisen kehittäminen ja motivointi

Työntekijöiden osaamisen pitää vastata digitaalisen ajan vaatimuksia. Työntekijöiden sisäisen motivaation löytäminen ja sen hyödyntäminen muutoksen ajurina on oleellista. Työntekijän tulee myös nähdä oman työn tulokset, mitä hyötyjä digitalisaatio tuo kansalaiselle ja kansalaisen arkeen. Työntekijöillä on myös oltava mahdollisuus vaikuttaa ja kehittää.

Kannustimien tulee tarjota oikeita kehittymisen, itsensä haastamisen ja osallistamisen mahdollisuuksia. Hallinnonalalle tarvitaan uudenlaista osaamista muun muassa palvelumuotoiluun, digitaalisen tiedon hallintaan ja ketterään kehittämiseen.

Myös hankehallinnan ja hankintojen osaamista tarvitaan lisää. Ulkoisen potentiaalin löytäminen ja hyödyntäminen tulee olla mahdol-

lisimman helppoa tilanteissa, joissa sisäistä osaamista ei ole.

Yhteinen kokonaisarkkitehtuuri

Digitalisaation edellytys on yhteinen kokonaisarkkitehtuuri. Kokonaisarkkitehtuuri ja sen hyvä hallinta mahdollistavat yhtenäisen organisaatorajat ylittävän kokonaisuuden kehittämisen ketterästi pienissä osissa. Hallinnonalalla on pyrittävä yhteisiin sähköisiin ratkaisuihin ja tietovarantoihin.

Yhteisen kokonaisuuden toteuttamista haittaavia erillislainsäädännön esteitä on purettava. Järjestelmäarkkitehtuurissa tulee hyödyntää avoimia, skaalautuvia ratkaisuja ja rajapintoja. Tietoturvan ja poikkeustilanteissa toimimisen on oltava luonnollinen osa hallinnonalan kokonaisarkkitehtuuria.

Ketterät hankinnat

Hankintamenettelyihin tulee lisätä joustavuutta ja niiden tulee mahdollistaa modulaariset hankinnat. Digitaaliset ratkaisut tulee pystyä kilpailuttamaan nykyistä ketterämmin ja pienemmissä paloissa, jotta pystytään tuottamaan käyttäjien tarpeisiin vastavia ratkaisuja nykyistä paremmin ja nopeammin.

Näin vähennetään myös riippuvuutta yksittäisistä toimittajista ja mahdollistetaan uusien toimijoiden mukaantulo.

Yksittäisten isojen hankintojen sijaan käytetään mahdollisuuksien mukaan joustavampia hankintamuotoja (esimerkiksi avoimien kilpailujen hyödyntäminen ratkaisuehdotusten kehittämisessä).

Hankintojen lähtökohtana on rajapintojen avoimuus ja avoimeen lähdekoodiin perustuvia ratkaisuja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Ketterien hankintojen ja toimittajahallinnan onnistumisen edellytys on riittävä osaaminen ja hankintamenettelyiden tuntemus. Myös julkishallinnon hankintamenettelyjä on kehitettävä ketterimmiksi.

Hallinnonalan sähköisistä ratkaisuista vastaavien henkilöiden hankintamenettelyiden osamista kehitetään koulutuksin, tukimateriaalein ja yhteistyössä muiden julkishallinnon hankintamenettelyiden osaajien kanssa. Hankintojen yhteydessä arvioidaan aina mahdollisuudet hallinnonalan yhteishankintoihin.

Yhdenvertainen palvelu

Yhdenvertaisella palvelulla tarkoitetaan eri asiakasryhmien erityispiirteiden huomioimista, jotta palvelut ovat kaikkien saatavilla. Digitaalisten palvelujen kehittämisessä on huomioitava myös palveluiden tarjoaminen kansalaisille yhdenvertaisesti ajasta, paikasta, toiminta- ja kommunikointikyvystä, iästä ja sukupuolesta riippumatta.

Yhdenvertainen palvelu varmistetaan asiakkaan tarpeeseen perustuvalla kehittämisellä, jossa huomioidaan kaikki asiakasryhmät erityispiirteineen.

Palvelut asiakkaan tarpeen mukaan

Kansalaisten yhdenvertaisen palvelun näkökulmasta tärkeintä on vastata asiakkaan tarpeisiin, nähdä asiakas kokonaisuutena ja huomioida palvelukokemus asiakkaan näkökulmasta eikä ratkaista pelkästään yksittäistä ongelmaa. Palveluiden kehityksessä tulee huomioida kaikkien asiakasryhmien tarpeet.

Palveluiden yhdenvertaisuutta lisätään ottamalla käyttäjät mukaan suunnitteluun, kysymällä kansalaisilta, hyödyntämällä palvelumuotoilua ja kokemusasiantuntijoita sekä käyttämällä myös erityisryhmätuntevien asi-

antuntemusta.

Tulee luoda aidosti asiakaskeskeinen palvelukulttuuri, jossa toiminnan tuottavuus ei ole tärkein mitattava kriteeri, vaan mitataan enemmän esimerkiksi asiakasyytyä.

Kansalaiselle tukea digipalveluiden käytössä

Eri asiantuntijoiden on autettava ja tuettava kansalaisia digitaalisten palvelujen käytössä. Tarvittaessa asiantuntija tuo palvelun kansalaisen luokse (esimerkiksi kotihoito).

Digineuvoja myös kerää asiakkaalta palautetta ja käyttökokemuksia, jotka voidaan tarvittaessa välittää suoraan kehittäjälle asti. On varmistettava myös toisen puolesta asiointin mahdollisuus ja toimivuus.

Palvelut kaikilla käytettävissä

Digitaalisten palvelujen tueksi on oltava riittävä tekninen tuki ja verkkojen kattavuus myös tietoliikenneyhteyksien niin sanotuilla katvealueilla. Jos kansalaisella ei ole sähköisiä välineitä, hän voi asioida siellä, missä liikkuu normaalisti (esimerkiksi kauppa, kirjasto).

Digitaalisista palveluista tulee luoda lisäarvo käyttäjälle, palvelut on saatava jokaisen asiakkaan omalla kielellä nopeasti esimerkiksi tarjoamalla erilaisia käyttöliittymiä erilaisille käyttäjäryhmille. Myös erityisryhmille tulee tarjota uusia ja toimivia digitaalisia palveluja.

Vältetään turhaa digitalisointia

Kaikkia palveluja ei tarvitse digitalisoida. On aidosti nähtävä asiakkaan ja eri käyttäjäryhmien tarpeet ja milloin digitaaliset palvelut tuovat asiakkaalle lisäarvoa. Toiminnan, palveluiden ja tietojärjestelmien on tuettava toisiaan.

Johtopäätökset ja linjausten toimeenpano

Hallinnonalan digitalisaatio on tähän asti edistynyt pienin askelin ja ei ole vielä vaikuttanut riittävästi keskeisiin alan palveluihin ja prosesseihin. Digitalisaation hyötyjä ei vielä ole kattavasti saavutettu.

Digitalisaation hyödyt syntyvät toiminnan uudistamisesta

Teknologia toimii mahdollistajana, mutta digitalisaation hyödyt syntyvät toiminnan uudistamisen kautta.

Asiakastarpeiden tulee ohjata kehitystä ja voimavarojen kohdentamista.

Palvelut on suunniteltava asiakkaan tarpeen ja tilanteen näkökulmasta kokonaisuuksina. Palvelut tulee kehittää ja toteuttaa poikkihallinnollisessa yhteistyössä aina, kun se on järkevää.

Johdon on oltava sitoutunut uudistukseen. Hallinnonalan johtamisen, toimintakulttuurin ja hallintorakenteiden on tuettava asiakaslähdistä toimintaa ja laajempaa poikkihallinnollista yhteistyötä.

Toimintakulttuurin tulee uudistua digitalisaation mahdollisuuksia avoimesti hyödyntäväksi, tueksi tarvitaan ennakkoluulotonta kokeilemistä sekä kehittämisen ja kehittymisen kulttuuria.

Myös sote-uudistus pakottaa uudistamaan hallinnonalan palveluita. Uudistuksen myötä kansallisen ohjauksen merkitys korostuu. Monitahoisen järjestelmän ohjaus tulee toteuttaa digitalisaatiota täysimääräisesti hyödyntäen.

Digitalisaatio kaventaa eriarvoisuutta, mutta se ei silti ole vastaus kaikkeen. On mietittävä asiakkaan tarpeen näkökulmasta, mitkä palvelut kannattaa digitalisoida.

Kaikki digitaaliset palvelut tulee olla esteettömiä ja helppokäyttöisiä. Lisäksi on muistettava, että esteettömät palvelutkaan eivät ole kaikille toimivia. On turvattava tiedon ja palveluiden lähteille pääsy sekä palveluiden yhdenvertainen saatavuus myös silloin, kun kansalainen ei itse pysty käyttämään sähköisiä palveluja.

Digitalisaationlinjausten toimeenpano suunnitellaan STM:n strategiatyön 2016-2017 osana. Tarvittaessa linjauksia päivitetään strategian perusteella. Toimeenpano suunnitellaan STM:n sekä hallinnonalan laitosten ja virastojen yhteistyönä.

Digitalisaatiota ei voi hyödyntää erillisenä hallinnonalan muusta toiminnasta. Digitalisaatiolinjausten toteutumisen kannalta on kriittistä, että sekä linjaukset että edellytykset huomioidaan STM:n strategiassa.

Lisäksi STM:n ja hallinnonalan laitosten ja virastojen strategioiden tulee tukea toisiaan.

Digitalisaatiolinjausten toimeenpanon tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava strateginen yhteensopivuus ja prioriteetit. Linjausten toteutus tulee priorisoida ensisijaisesti asiakashyödyn pohjalta ja vähintään hallinnonalan laajuista kokonaisuutta tarkastellen.

Toimeenpanon suunnittelun yhteydessä käytännön kehittämistyö vastuutetaan tarkemmin STM:n osastoille sekä hallinnonalan virastoille ja laitoksille.

Kokonaisuutta koordinoi STM:n Tietoyksikkö. Linjausten toteutuksessa on huomioitava myös Sote-tieto hyötykäyttöön -strategian toimeenpanon edistymisen, joka toteutetaan osana sote-uudistuksen toimeenpanoa.

Sekä digitalisaatiolinjausten että Sote-tieto hyötykäyttöön -strategian toteutus tulee synkronoida toisiinsa.

Lisäksi kehittämistoimenpiteissä on huomioitava poikkihallinnolliset ja valtioneuvoston tasolla toteutettavat kehittämishankkeet ja -toimenpiteet, jotka osaltaan edistävät hallinnonalan digitalisaatiolinjausten tavoitteiden saavuttamista.

Tarvitaan yhteinen toimeenpanosuunnitelma ja kehittämissalkku

Palveluiden digitalisoinnin edellyttämille kehittämistoimenpiteille tulee laatia yhteinen toimeenpanosuunnitelma, jota on johdettava ja toteutettava koordinoitusti. Suunnitelmassa käsitellään myös toimeenpanon ja digitalisaation vaudittamisen edellyttämät resurssit.

Yksittäisten laitos- ja virastokohtaisten kehittämisprojektien toteuttamisen sijaan kehittämistoimenpiteitä on tarkasteltava ja hallinnoitava yhteisen kehittämissalkun avulla, jolloin voidaan paremmin tunnistaa yhteiset kehittämiskohteet.

Kehittämisen tukena on oltava myös yhteiset projektinhallinnan käytännöt. Konkreettiset toimenpiteet on vastuutettava, aika- ja talutettava ja niille on suunniteltava sekä kehittämis- että ylläpitorahoitus ja asetettava mittarit, joilla toteutumista seurataan.

Kehittämistoimenpiteiden edistymistä on myös aktiivisesti seurattava ja ohjattava hallinnonalan kokonaisuuden näkökulmasta. Lisäksi on ehdottomasti varmistettava, että kehittämistoiminta johtaa pysyvään muutokseen, uusilla digitaalisilla palveluilla on selkeä omistajuus ja ne jäävät elämään sekä edelleen kehittymään osana hallinnonalan normaalia toimintaa ja strategiaa.

Digitalisaatio muuttaa hallinnonalan toimintaympäristöä joka tapauksessa. Nämä linjaukset toteuttamalla väistämätöntä murrosta voidaan hyödyntää sosiaalisesti kestävästä Suomen rakentamiseksi.

Liite: Kehittämiskohteet ja mahdollisuudet

Digitalisaatio ei ole itseisarvo, vaan mahdollistaja, väline parempaan palveluun, kustannustehokkaampaan ja tuottavampaan toimintaan ja ennen kaikkea ihmisten parempaan hyvinvointiin ja terveyteen.

Kyse on laaja-alaisesta toimintatapojen muutoksesta, joka edellyttää myös STM:n hallinnonalalla uudenlaisia palveluita, toimintaprosesseja, työn tekemisen tapoja ja uudenlaista johtamista, uudenlaisen roolin ottamista.

Myös tiedolla johtaminen tulee entistä merkityksellisemmäksi. Digitalisaation avulla siirrytään tuotantolähtöisestä asiakaslähtöiseen toimintatapaan, jossa palveluiden on toimittava ja tiedon liikuttava saumattomasti.

Digitalisaatio muuttaa merkittävästi STM:n hallinnonalan roolia, palveluja ja toimintaa. Linjausten muodostamisen yhteydessä tunnistettiin hallinnonalalla useita digitalisaation hyödyntämiseen liittyviä kehittämiskohteita. Lisäksi tunnistettiin digitalisaation tuomia uudenlaisia mahdollisuuksia palvelujen ja toiminnan uudistamiseen.

Palvelujen ja palveluketjujen uudistaminen

Digitaalisissa toiminta- ja palveluprosesseissa **asiakas nostetaan keskiöön** ja kiinnitetään huomiota ensisijaisesti siihen, miten digitalisaatio helpottaa asiakkaan toimintaa. Asiakaslähtöisen kehittämisen avulla voidaan merkittävästi yksinkertaistaa ja nopeuttaa omaa toimintaa.

Palveluiden painopiste tulee siirtymään entistä vahvemmin digitaaliseen kanavaan ja en-

naltaehkäiseviin palveluihin.

Ajasta ja paikasta riippumattomalla itsepalvelulla tulee olemaan nykyistä merkittävämpi rooli.

Tämä mahdollistaa hajanaisten palvelukonaisuuksien keskittymisen ja henkilökohtaisemman palvelukokemuksen sekä tarjoaa mahdollisuuksia tuottavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseen.

Erilaisten mobiiliratkaisuja ja pelillistämisen mahdollisuuksia esimerkiksi omatoimisessa terveyden seurannassa ja edistämisessä tulisi tutkia ennakkoluulottomasti.

Organisaatio- ja hallintorajat katoavat palveluissa

Digitalisaatio johtaa asiakkaan näkökulmasta **organisaatio- ja hallintorajojen katoamiseen palveluissa**. Enää ei riitä, että toimitaan omassa organisaatiossa mahdollisimman laadukkaasti ja digitaalisesti. Myös hallinnonalan organisaatioiden palvelukokonaisuuksien on oltava asiakkaan näkökulmasta yhtenäisiä.

Sote-uudistuksen myötä yksityisen ja kolmannen sektorin rooli julkisten palveluiden tuottajana kasvaa merkittävästi.

Palveluita tuotetaan yhteisöissä, esimerkiksi asiakkaiden ja yksityisen sekä julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä. Myös etäpalvelut, edulliset mobiiliseurantalaitteet sekä pelillistäminen integroituvat osaksi uudenlaisia palveluketjuja. Lisäksi tekoälyllä ja robotiikalla tulee olemaan merkittävä rooli palveluiden

tuotannossa.

Yhden luukun periaate

Hallinnonalalla yhtenä keskeisenä kehittämis-kohteena on tuottaa palveluita **yhden luukun periaatteella**, eli tarjota asiakastarvetta vastaava palvelu yhtenäisesti ja saumattomasti yhdestä näkymästä. Kansallinen yhteinäisyys esimerkiksi kansallista palveluväylää ja Suomi.fi¹-palvelua hyödyntäen on välttämätöntä.

Samaan aikaan on huolehdittava, että viranomaisten sähköiset palvelut löytyvät osana asiakkaiden omaa toimintaa. Palvelut löytyvät yleisillä hakukoneilla ja osana alueellisia ja paikallisia palvelukokonaisuuksia.

Jotta asiakkaiden saumaton palvelu on mahdollista, asiakkuudenhallintaan olisi hyvä luoda yhteinen ratkaisu ja käytännöt.

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää helpottaa esteellisten (kuten näkö- tai liikuntavammaiset, pitkät etäisyydet palveluihin) asiointia ja taata digitaaliset toimivat palvelut myös heille. Usein fyysinen liikuntarajoite tai -este vaikeuttaa myös toimipisteeseen paikalle pääsyä, jolloin toimivilla digitaalisilla palveluilla voidaan merkittävästi lisätä yhdenvertaisuutta.

Työn tekemisen tapojen muuttaminen

Asiakkaista digitaalisesti kerättävä tieto ja siihen perustuva analytiikka muuttavat toimintaa, johtamisen ja päätöksenteon toimintatapoja.

Asiakastarpeisiin vastataan ketterämmin pa-

remman tietopohjan ja joustavan resursoinnin myötä. **Digitalisaatio muuttaa työtä** ja työn sisältöä nopeassa tahdissa. Asiantuntijatyötä tehdään asiakastarpeista lähtien ja organisaatorajat ylittäen erilaisissa verkostoissa.

Jatkuvan oppimisen merkitys kasvaa yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa. Perinteisen toimistotyöajan ja työpisteen merkitys vähenee, kun työtä tehdään enemmän ajasta ja paikasta riippumatta. Työtä tehdään yhä enemmän myös projektimaisesti tiiviissä yhteistyössä eri tahojen kanssa ja erilaisia teknologioita hyödyntäen.

Hallinnonalan organisaatioiden **toimintatavat ja teknologiat on uudistettava** tukemaan hallinnonrajat ylittäviä palveluketjuja ja prosesseja.

Toimintaa tulee kehittää asiakkaan hyödyn ja palvelukokemuksen pohjalta, ja kehittämisessä kannattaa hyödyntää tätä tukevia menetelmiä, kuten lean-filosofiaa ja palvelumuotoilun periaatteita. Ketterän kehittämisen pohjaksi tarvitaan **toimiva kokeilukulttuuri**.

Johtamisen ja toiminnan prosessien digitalisoinnin yhteydessä tulee määrittää digitalisoitavat rutiinitehtävät.

Kehityksen tueksi hallinnonalalle tarvitaan yksi digitaalinen kokonaisuus: yhtenäiset toimintatavat, työkalut, rajapinnat, tietomallit ja -rakenteet sekä palvelut. Lisäksi tulee määrittää strategiset valinnat tietokantojen ja portaalien avaamiselle sekä ulkopuolisten tietolähteiden hyödyntämiseen.

¹<http://suomi.fi/>

Tiedon keräämisestä analysointiin

Seurannan ja tutkimuksen painopiste siirtyy tiedon keräämisestä tiedon analysointiin. Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksesta seuraa mittavia vaatimuksia palvelujen laadun, vaikuttavuuden, kustannusten ja tuotavuuden seurannan tietopohjalle.

Ohjauksen, seurannan ja arvioinnin edellyttämät tiedot tulee saada kerättyä kattavasti sekä palvelun tuottajilta että eri palvelutehtävistä ja -prosesseista.

Jatkossakin tarvitaan mahdollisimman oikeat ja kattavat tiedot eri väestöryhmien terveydestä sekä hyvinvoinnista ja näihin vaikuttavien tekijöiden kehityksestä. Valtakunnallisen tason **tilastotieto tulee kerätä automaattisesti** esimerkiksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden normaalia toimintaa.

Tilastointia ja tilastomuotoisen **tiedon tuotantoa on uudistettava** palvelemaan paremmin erilaisia päätöksenteon, johtamisen ja valvonnan tarpeita sekä toiminnan kehittämistä.

Tiedot on saatava johtamisen ja päätöksenteon tueksi oikea-aikaisesti ja sellaisessa muodossa, että tiedon käyttäjä löytää sen ja pystyy sitä hyödyntämään.

On valittava, miten paljon tuotetaan itse analysoituja ja tutkittuja tietopaketteja ja milloin riittää, että tarjotaan analyysi- ja tulointapalvelujen raaka-ainetta avoimena datana muille tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatioille.

Liiketoiminnan kasvu ympäristö ja yhteistyön hyödyntäminen

Terveysteknologian toimialan vienti oli vuonna 2015 lähes 2 miljardia euroa ja se on Suomen suurin huipputeknologian vientiala. Suomen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää varmistaa, että pystymme tarjoamaan näille yrityksille suotuisan kehitysympäristön.

Digitalisaation myötä Suomessa kehitettyjen ja hyviksi havaittujen ratkaisujen levittäminen maailmanlaajuisiksi vientituotteiksi on entistä nopeampaa.

Digitaalinen infrastruktuuri ja **ekosysteemit muodostavat perustan** sekä kansalaisten että liiketoiminnan hyvinvoinnin kehitykselle.

Suomi on perinteisesti ollut edelläkävijä digitaalisen tiedon keräämisessä, tulevaisuudessa on oltava edelläkävijä myös sen hyödyntämisessä. Ekosysteemit rakentuvat entistä vahvemmin teknisten alustojen ympärille, jotka sisältävät muun muassa tiedon hyödyntämisen teknologiat, pelisäännöt ja rajapinnat.

Hallinnonalan vahva terveyden ja hyvinvoinnin tietopohja mahdollistaa näiden alustojen luomisen ja hyödyntämisen. Suotuisa digitaalisen liiketoiminnan kasvu ympäristö tarvitsee tuekseen myös toimivat lait ja säädökset.

Ekosysteemien rakenteiden, hyötyjen ja toimintatapojen suunnittelu on keskeistä, sillä tulevaisuuden palveluita tuotetaan verkostoissa. Hallinnonalan näkökulmasta on erittäin tärkeää **avata tietoa aineistoja**, kehittää standardointia ja rajapintoja sekä **poistaa lainsäädännöllisiä esteitä**.

Toimialan tarjoamalla yhteisillä palveluilla, kuten Kanta-palveluilla, on merkittävä rooli myös liiketoiminnan kasvu ympäristön näkökulmasta. Tulevaisuudessa on pystyttävä hyödyntämään asiakkaan tuottamaa omaa

tietoa (MyData) luomalla kansalaiselle mahdollisuudet päättää oman tiedon hyödyntämisestä eri käyttötarkoituksiin.

Asioiden internet ja siihen liittyvä sensortiedon räjähdysmäinen kasvu tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia ihmisen ja ympäristön tilan seurantaan sekä palveluiden toteutukseen.

Tietoturvalliset ja luotettavat palvelut

Kaiken tiedon hyödyntämisen perustana toimiva tietoturva on ratkaisevassa roolissa digitalisaatiossa.

Kansalaisilla pitää olla vahva luottamus siihen, että heidän tietojaan käytetään oikein ja heidän yksityisyydensuojansa säilyy. Tietoturvan tulee olla osana kaikkea kehittämistä ja kokonaistasolla koordinoitua, sen huomioimista ei pidä ulkoistaa yksittäisten kehittä-

mishankkeiden vastuulle.

Valtiovarainministeriön antamat kansalliset VAHTI-tietoturvaohjeet ja EU:n tietosuojasetukset ohjaavat hallinnonalan tietoturvan toteutusta ja kehittämistä.

Liiketoiminnan kasvu ympäristön näkökulmasta Suomen tietoturvaluottamusta ohjaa tietoturvan huomioimista kaupallisten digitaalisten palvelujen kehittämisessä. Painopisteen siirtyessä sähköisiin palveluihin tulee turvata palvelujen toimivuus myös poikkeus-tilanteissa.

Tiivistelmä

Suomi on suurien haasteiden edessä, joihin digitalisaation hyödyntäminen toimii yhtenä ratkaisuna ja tarjoaa täysin uudenlaisia vaihtoehtoja vanhoille ja tutuille toiminnoille.

Digitalisaatiossa on kyse laaja-alaisesta toimintatapojen muutoksesta, joka edellyttää myös sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallinnonalalla uudenlaisia palveluita, toimintaprosesseja, työn tekemisen tapoja, teknologioita ja uudenlaista johtamista sekä uudenlaisen roolin ottamista.

STM:n hallinnonalalla palveluja ja toimintaa on jo digitalisoitu, mutta kehittäminen on ollut vielä suhteellisen pirstaloitunutta ja eri organisaatioiden omista näkökulmista lähtevää. Jatkossa on siirryttävä aidosti asiakastarpeesta lähtevään toimintatapaan, jossa palveluiden on toimittava ja tiedon liikuttava saumattomasti. Myös tiedolla johtaminen tulee entistä merkityksellisemmäksi.

STM:n hallinnonalan digitalisaatiolinjaukset 2025 määrittävät, miten digitalisaatiota hyödynnetään hallinnonalalla lähivuosina ja mitä digitalisaation hyödyntäminen edellyttää. Linjaukset laadittiin keväällä 2016 yhdessä hallinnonalan laitosten ja virastojen kanssa.

Työn lähtökohtana olivat hallitusohjelman "Digitalisoidaan julkiset palvelut" ja "Digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristön luominen" -kärkihankkeiden tavoitteet. Digitalisaatiolinjausten pohjana ovat valtiovarainministeriön julkaisemat julkisen hallinnon digitalisoinnin periaatteet.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen digitaaliset linjaukset on laadittu STM:n Sote-tieto hyötykäyttöön -strategiassa 2020. Hallinnon-

alan digitalisaatiolinjaukset toimivat syötteenä vuosien 2016 ja 2017 aikana päivitettävälle STM:n strategialle.

Digitalisaatiolinjausten toimeenpano suunnitellaan strategian päivittämisen rinnalla huomioiden yhteensopivuus ja strategian painopisteet. Toimeenpanossa on huomioitava myös Sote-tieto hyötykäyttöön -strategian toteutuksen edistyminen sekä muut poikkihallinnolliset ja valtioneuvoston tasolla toteutettavat digitalisaation kehittämishankkeet.

Digitalisaation hyödyntäminen STM:n hallinnonalalla

STM:n hallinnonalan digitalisaatio visio:

Asiakas on tärkein: Parempaa tietoa – parempia valintoja, toimintaa ja palveluita

STM:n hallinnonalalla digitalisaatio ei ole itseisarvo, vaan mahdollistaja, väline parempaan palveluun, kustannustehokkaampaan ja tuottavampaan toimintaan sekä ennen kaikkea ihmisten parempaan hyvinvointiin ja terveyteen.

Palvelut kehitetään asiakkaan tarpeista lähtien ja tarjotaan asiakkaalle mahdollisimman helposti kokonaisuutena, yhden luukun periaatteella. Digitaaliset palvelut ovat esteettömiä ja helppokäyttöisiä. Palveluja on tarjolla yhdenvertaisesti myös silloin, kun digitaalisten palveluiden käyttö ei ole mahdollista.

Tulevaisuudessa terveyttä ja hyvinvointia johdetaan yhä enemmän tiedolla. Tietoa ja palveluja tuotetaan yhteistyössä kansalais-

ten, yhteisöjen ja yritysten kanssa uudenaikaisissa ekosysteemeissä, jotka tukevat myös yritysten kehittymisen edellytyksiä Suomessa.

Tiedonkeruuta automatisoidaan ja samaa tietoa ei pyydetä turhaan useita kertoja. Sähköisesti kerättävää tutkimuksen ja tilastoinnin tietoa sekä aineistoja hyödynnetään monipuolisesti ja kohdennetusti valtuutusten puitteissa.

Kansalaisen omatoimisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tueksi tarjotaan digitaalisia palveluja. Sosiaali- ja terveystietopalvelujen tuottamisessa hyödynnetään aktiivisesti digitalisaation mahdollisuuksia ja sähköiset palvelut tuotetaan yhteentoimivasti, tietoturvallisesti ja helppokäyttöisesti.

Sähköinen asiointi ja asianhallinta ovat myös osa hallinnonalan lupa- ja valvontatoimintaa. Myös työntekijöillä ja ammattilaisilla on käytössään työn tekoa tukevat, käyttäjälähtöiset järjestelmät.

Digitalisaatio muuttaa nopeasti työn tekemisen tapoja. Digityölle luodaan edellytykset ja yhtenäiset pelisäännöt osana perinteisiä työn tekemisen tapoja. Työhyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämässä huomioidaan myös digityön riskit.

Digitalisaation edellytykset

Digitalisaation hyötyjen saavuttaminen edellyttää, että jokaisen hallinnonalan laitoksen omat ydintoiminnot on riittävästi digitalisoitu. Digitalisaation tukipilareina toimivat tiedot ja tietojärjestelmät laitetaan kuntoon. Myös toimintaa, rakenteita ja lainsäädäntöä uudistetaan digitaalisten toimintatapojen tueksi. Hallinnonalalla digitalisaation hyödyntäminen edellyttää oman toimintakulttuurin ja johtamisen uudistamista.

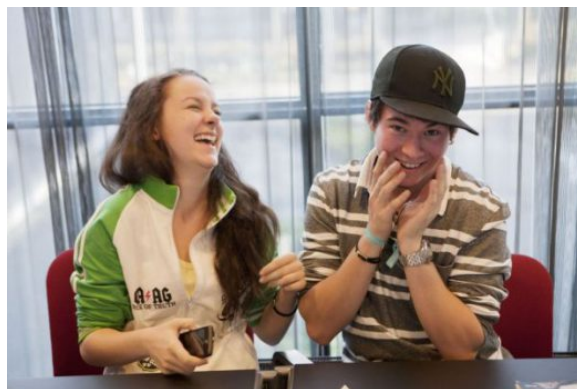
Johdon on sitouduttava toimintatapojen uudistamiseen, johtamisen, toimintakulttuurin ja hallintorakenteiden on tuettava asiakaslähtöistä toimintaa ja laajempaa poikkihallinnollista yhteistyötä.

Toimintakulttuurin tulee uudistua digitalisaation mahdollisuuksia avoimesti hyödyntäväksi, tarvitaan ennakkoluulotonta kokeilukulttuuria sekä jatkuvaa uudistumisen ja kehittymisen kulttuuria. Palveluiden kehittämisen tulee perustua asiakastarpeisiin ja toteuttaa poikkihallinnollisessa yhteistyössä aina, kun se on järkevää.

Johtopäätökset ja toimeenpano

Toimintojen onnistunut asiakaslähtöinen digitalisointi edellyttää, että koko hallinnonalan digitalisaatiota toteutetaan yhdessä, koordinoitua ja johdetaan kokonaisuutena yhteisen kehittämissalkun avulla. STM:n ja hallinnonalan laitosten ja virastojen strategioiden on oltava keskenään linjassa ja tuettava yhteistä kehittämistyötä.

Digitalisaatiota ei voi toteuttaa erillään, vaan sen hyödyntämisen on oltava osa hallinnonalan toimintaa. Ehdottoman tärkeää on varmistaa, että uudet digitaaliset toiminnot ja palvelut jäävät elämään ja edelleen kehittymään osana hallinnonalan normaalia toimintaa ja strategiaa.

Yhteystiedot

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja de)
2016:5

ISSN 1797-9854 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-00-3782-6 (Zine)

Helsinki 2016

stm.fi²

Puhelin: 0295 16001 (Valtioneuvoston vaih-

Postiosoite: PL 33, 00023 Valtioneuvosto
Käyntiosoite: Meritullinkatu 8, 00170 Helsin-
ki

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

²<http://stm.fi>